

INNLEGG I STORTINGET OM LANGTIDSPROGRAMMET

Regjeringens langtidsprogram har fått en betydelig tilslutning. Dette er det mest slående trekket ved den innstillingen vi i dag behandler. Og det er en viktig politisk realitet for et lite land i en tid da utviklingen ute og hjemme stiller oss overfor særlig krevende utfordringer.

Det vil være et særlig behov for vilje til samhold - vilje til å arbeide for sosial trygghet, helhet og sammenheng.

2.

Utenfor våre grenser ser vi lite oppmuntrende trekk: Økende arbeidsledighet, inntektsforskjeller og sosial uro. Et hardere klima rammer først og fremst de svake grupper, og truer det menneskelige og sosiale miljø. Derfor må vi reise et aktivt forsvar for de verdier og det velferdssamfunn vi har skapt i vårt land. Derfor vil vi legge enda større vekt på å utvikle økt fellesskap og medansvar. Vi trenger bred mobilisering av innsats fra alle grupper i vårt samfunn. Vi skal mobilisere de menneskelige ressursene, sikre den sosiale tryggheten. Arbeid for alle blir den fremste sak.

Arbeid for alle angår i dag den usikkerhet som kan ramme oss alle. Derfor har Regjeringen lagt vekt på en

ansvarlig og nøktern linje og en konkret vilje til å prioritere. Vårt langtidsprogram har som hovedbudskap: En politikk preget av helhet og konsekvens.

Nettopp her er det grunn til å stoppe opp ved det politiske landskap som avtegner seg ved inngangen til en ny stortingsperiode. Hva er det den foreliggende innstilling - og våre erfaringer - kan si oss om de alternativer vi som folk -og velgere - står overfor?

Å klarlegge og ikke tilsløre de politiske opplegg og alternativer er selve målet for dagens debatt. Det har velgerne grunn til å vente av oss alle.

Regjeringen har for sin del lagt opp til en nøktern analyse og til en nøye budsjettering i langtidsbudsjettet. Da langtidsprogrammet ble presentert, la jeg vekt på at dette var et opplegg som ikke innbød til overbudspolitik. Jeg var ikke den gang klar over i hvilken utpreget grad det nettopp var behov for å komme med en slik understreking. Den burde jo være helt overflødig - med den stadige verbale pågang fra opposisjonens side om at vår politikk har vært for generøs i forhold til de mange behov og ønskemål som gjør seg gjeldende. De borgerliges - og ikke minst Høyres kritikk - har hatt som gjennomgangsmelodi: En strammere linje - lavere offentlig og privat forbruk. Hva er det så vi kan lese oss til i dagens innstilling? Det motsatte. For fellesmerknadene er blitt en inflasjons-
erklæring, ikke en regjeringserklæring.

De borgerlige fellesmerknadene gir få nye svar og økt uklarhet. Dette dreier seg ikke om noe program, men om en felles ønskeliste. Nøkkelen i de felles fraksjonsmerknadene ligger i selve innledningen. Den forplikter de tre partiene til å gå inn i drøftinger om en regjeringsdannelse dersom valgresultatet skulle gi grunnlag for det. Mer enn dette får ikke velgerne vite! I klartekst betyr det at det er like mye eller like lite å holde seg til som før denne innstilling så dagens lys. Kort sagt: Vi vet ikke hvilken regjering vi kan få. Vi vet ikke hvilken politikk den vil føre. Det eneste vi vet er at den ikke kan føre den politikk den bebuder.

Så har da også de politiske kommentarene vært sterkt sprikende. Høyres Pressebyrå konkluderer: "Ren Høyre-regjering". Bergens Tidende jubler på lederplass: "Det oser formelig av oppriktig vilje til å dra det politiske lasset sammen". Ja, det kan man si - dersom man med dette mener vilje til å dra et tungt lass - av politiske løfter - sammen. Men da er det samtidig ett ønske og et stadig gjentatt løfte som åpenbart må bli undergravet: Kampen mot inflasjonen.

Det er i alle fall et løfte som har måttet vike. For partiet Høyre som eventuelt får ansvaret for å lede regjeringsarbeidet på et slikt grunnlag, blir nok ikke det verste problemet den uklarhet og tvetydighet som er

tilstede, men de mange forventninger og krav som her er bygget inn. For dette dreier seg først og fremst om en verbal balansekunst mellom ulike syn og mål. Dermed er det duket for en tung bær på Kåre Willochs skuldre dersom han først skal forhandle og senere skifte sol og vind med disse merknader som utgangspunkt. For avkledd de mange ord og vakre mål, er dette ikke noe konkret politisk alternativ til Regjeringens langtidsprogram.

Man unnlater å gi klare svar på de aller fleste områder. Og det gjelder ikke bare på velkjente, men viktige områder som abortsaken, oljepolitikken, person- og bedriftsbeskatningen eller konsesjonspolitikken.

Som illustrasjon på en del av grunntonen i innstillingen, kan følgende setning stå: "Partene er innforstått med at stortingsflertallets syn blir avgjørende ved de enkelte vedtak om den fremtidige alkoholpolitikk." Det bringer straks tankene inn på noe som det er all grunn til å være opptatt av: Behovet for en handlekraftig regjering

Inviteres ikke velgerne her til en situasjon der vi får en mindretalls-regjering av Høyre, som langt på vei er fanget inn i forpliktelser og som lett kan lide den skjebne at den blir et slags forretningsministerium? For den vil bli stilt overfor et stortingsflertall som i mange og viktige saker i virkeligheten vil befinne seg i skjæringspunktene mellom Arbeiderpartiet og mellompartienes politikk.

Vi trenger en klar og handledyktig regjering. De borgerlige fellesmerknader bærer ikke bud om dette. Det gjør heller ikke erfaringene fra Borten-regjeringen - eller fra den svenske borgerlige forhandlingsregjering.

Utviklingstendensene i industrilandene peker mot fortsatt svak vekst og stigende ledighet. Det er ikke lenger noen selvfølge at vi kan opprettholde den fulle sysselsetting i Norge.

Oljen gir et viktig bidrag til norsk økonomi i årene framover, men det er likevel resten av næringslivet som klart betyr mest for vår levestandard. Utviklingen ute vil gi vansker for viktige næringer. Regjeringen vil

føre en politikk for å sikre konkurranse-evnen og styrke vekstevnen i fastlands-Norges økonomi.

Og likevel kan vi bare regne med en vekst som betyr bortimot en halvering av den produksjonsøkning vi har vært vant med. Det gjelder selv om vi regner med oljen. Vi kan ikke både få en sterk økning i vårt forbruk og samtidig trygge arbeidsplassene i årene framover.

Det skaper problemer at vi har bak oss en 30 års sammenhengende periode med sterk vekst i produksjon og forbruk, slik at planer og forventninger bygger på at veksten vil fortsette med uforminsket styrke. Men på grunn av den internasjonale økonomiske utviklingen, kan

den ikke det. Nå må forbruksveksten bli svakere enn vi er vant med -det gjelder både det private og det offentlige forbruket.

De tre partiene kritiserer den finanspolitikk Arbeiderpartiet har ført, og sier at en mindre del av oljeinntektene burde ha vært tatt i bruk. Jeg må gi disse partiene rett i at i slike generelle vendinger har de vært flinke til å kritisere Regjeringen her i Stortinget også tidligere. Men verken nå eller tidligere har de fulgt opp i praksis. Tvert om - Regjeringen har gang på gang blitt stilt overfor overbud om større ytelser og større skattelettelser. Denne gang ser overbudet ut til å være større enn noensinne.

12.

Fellesmerknadene skisserer ikke engang en alternativ finanspolitikk. Vi får i hovedsak bare en ønskeliste over skatter som bør senkes og offentlige ytelser som bør økes. Dette har Per Kleppe i sitt innlegg gått nærmere inn på. Jeg viser til den liste av konkrete overbud som han har referert.

De samlede ønsker som presenteres for skattereduksjoner og økte ytelser, lar seg overhodet ikke realisere innenfor fire-års perioden. Samtidig får vi høre at finanspolitikken må strammes til.

Den økonomiske politikken og oljepolitikken er hovedpillarer i norsk politikk i åra som kommer. Nettopp på disse

områdene vet vi at en borgerlig regjering lett vil bli handlingslammet. Det som er kalt en ny oljepolitikk, dekker først og fremst over vidt forskjellige oppfatninger. Usikkerhet på et så viktig område kan skade Norges sak.

På mange områder kan en Høyre-regjering gjøre lite for å forandre samfunnet eller sette det i revers. Men oljepolitikken er et farlig unntak. Det kan komme til å stå oss dyrt når det gjelder våre nasjonale interesser. Beslutninger på disse områdene har avgjørende virkninger for generasjoner framover. Det dreier seg om politiske tryllekunster når folk nå inviteres til å tro at vi skal kunne privatisere oljepolitikken og likevel få høyere offentlige oljeinntekter.

Regjeringens langtidsprogram legger opp til en nøktern linje for å sikre arbeid for alle og utdype den sosiale tryggheten. Men det betyr ikke reformpause. Mange av de viktigste reformer Arbeiderpartiregjeringen har gjennomført, var ikke kostnadskreven. Arbeidet for et kvalitativt bedre samfunn, større likestilling og utvidet demokrati, vil vi målbevisst føre videre.

Kampen for økt demokrati hører til de lange linjer i vår historie. Utviklingen av demokratiet i arbeidslivet er en kontinuerlig og tidkrevende prosess.

På tross av politisk motstand ved gjennomføringen av en del av disse reformene, kan vi i ettertid fastslå at erfaringene med økt medbestemmelse er gode.

I årene som kommer vil vi stå overfor en rekke faktorer som vil påvirke arbeidslivet. Ny teknologi vil stille helt andre krav til arbeidslivets innhold og ledelse enn tidligere. Stortingets uttrykte ønske om en sterkere tilknytning mellom utdanning og arbeid, vil også stille krav til måten vi styrer og organiserer arbeidslivet på.

Regjeringen vil om kort tid sette ned et offentlig utvalg - der bl.a. representanter for arbeidslivets parter inviteres til å delta for å utrede ulike sider ved en videreføring av bedriftsdemokratiet. Utvalget vil bl.a. bli bedt om å vurdere ulike sider ved en utvidelse av eksisterende representasjonsordninger.

Langtidsprogrammet bygger på at næringslivets kostnadsposisjon i forhold til våre handelspartnere, ikke skal bli forverret fra 1980. Et viktig poeng ved langtidsprogrammet er nettopp å sikre en forsvarlig pris og kostnadsstigning. Prisstigningen over det siste året har imidlertid vært for sterk. Det gjelder selv om vi tar hensyn til at den delvis skyldes en bevisst forskyvning fra direkte skatter til avgifter. Inntektsoppgjørene vil i sin tur gi nye prisstigningsimpulser.

Ut fra det vi vet i dag, er det en fare for at vi kan få en viss forverring. Inntektsutviklingen gjennom året kan også påvirke årsgjennomsnittet for 1982.

Regjeringen har med de tiltak som er omtalt i Revidert Nasjonalbudsjett, tatt skritt for å justere denne utviklingen. En slik politikk vil bli fulgt opp i Nasjonalbudsjettet for 1982.

Dette innebærer bl.a. at:

- Det finanspolitiske opplegget for 1982 vil bli særlig stramt.
- Ved et eventuelt indeksoppgjør i høst må det legges vekt på næringslivets konkurranseevne.
- Regjeringen vil vurdere ulike sider av det inntektspolitiske samspill. Dette vil skje i samråd med partene i arbeidslivet og med

18.

næringsorganisasjonene. Et siktemål vil være å få et godt arbeidsgrunnlag foran inntektsoppgjørene 1982.

For øvrig omtaler Finansministeren opplegget for 1982 i sitt innlegg i debatten om Revidert Nasjonalbudsjett senere i dag.

Til slutt noen få ord om sikkerhetspolitikken. Kjernevåpnene er vår tids største utfordring. Det er en altoverskyggende oppgave å forhindre at de noen gang blir brukt. Mange mennesker føler frykt, angst og usikkerhet for at storkrigens galskap skal bryte løs. Det ligger et stort ansvar for lederne av de mektigste nasjoner - at de kan

vise klokskap og sindighet i en nervøs og ustabil situasjon. Men også de små nasjoner har mulighet til å påvirke. Vi vil ikke hvile i våre anstrengelser for å bidra til avspenning og nedrustning. La meg samtidig også slå fast: Arbeiderpartiet er seg sitt ansvar bevisst i sikkerhetspolitikken.

De borgerlige partier hadde sjansen og mulighet til å legge fram sine synspunkter innenfor rammen av langtidsprogrammet, i en konkret og forpliktende form.

De har valgt å ikke gjøre det. Eller de maktet det ikke. Den politikk 80-årene krever må være en helhetlig og nøktern politikk. Vi ser i dag at det er bare ett

20.

parti som kan klare å meisle ut dette: Arbeiderpartiet som har et klart og forpliktende politisk program som sitt fundament.

Høyres hovedtalsmann innledet sitt innlegg med store ord om en borgerlig flertallsregjeringens fortreffelighet. De svakheter og slitasjeproblemer som herr Presthus mener preger mindretallsregjeringer, har man virkelig fått demonstrert i Sverige - under borgerlig flertallsregjering.

Herr President, det er da heller ikke slik at det norske folk bare står overfor valget mellom sosialistisk mindretallsregjering eller borgerlig flertallsregjering.

Ved valget er det opp til velgerne å avgjøre om de
ønsker en sosialistisk flertallsregjering, en regjering
med et klart og forpliktende program.